

Μάνος Σπυριδάκης

Γκολφ, ή αλλιώς μπαλάκια σε μια τρύπια ανάπτυξη

.

Με αφορμή τη μόδα δημιουργίας γηπέδων γκολφ ανά την ελληνική επικράτεια και με βάση τα πρόσφατα εγχειρήματα για τη δημιουργία αντίστοιχης δραστηριότητας στην περιοχή Αιτηγανιάς του νομού Λασιθίου θα ήθελα να καταθέσω κά-

ποιες απόψεις. Στηρίζομαι στις διαπιστώσεις της κίνησης Δημοτών Μακρύ Γιαλού, θέτοντας έναν σύντομο και συνολικότερο προβληματισμό για το ζήτημα. Η περιοχή στον Αιτηγανιά του Δήμου Μακρύ Γιαλού Ν. Λασιθίου αποτελεί δασική έκταση επίσημα χα-

ρακτηρισμένη (5.000 στρέμματα) από το 1988. Αποτελεί οργανικό τμήμα της ενταγμένης στο δίκτυο διάσωσης των τελευταίων ευρωπαϊκών οικοτόπων NATURA 2000. Έχει κηρυχτεί αναδασωτέα από το 1993, μετά από μεγάλη πυρκαγιά που έκαψε 20.000 στρέμματα ελαιώνων και πευκοδάσους με ευθύνη της ΔΕΗ. Η Δασική Υπηρεσία, με χρήματα του ελληνικού δημοσίου και εθελοντική εργασία εκατοντάδων ανθρώπων, έχει προχωρήσει σε σχετική αναδάσωση με κοινωνισμαρίες, κυπαρίσσια και τραχεία πεύκη.

Τον Οκτώβριο του 2001, όμως, έγινε με απόφαση της Περιφέρειας Κρήτης άρση της αναδάσωσης για τμήμα 700 στρεμμάτων, ενώ στις 31 Δεκεμβρίου 2003, με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) του υφυπουργού Γεωργίας Φ. Χατζημυγάλη και του υφυπουργού Ανάπτυξης Δ. Γεωργακόπουλου, παραχωρήθηκαν στον ΕΟΤ τα 700 αυτά στρέμματα αμιγούς δάσους για τη δημιουργία γηπέδου γκολφ και εγκαταστάσεων αθλητικού τουρισμού, ενώ στο 10% της έκτασης, δηλαδή 70 στρέμματα, προβλέπεται να γίνουν ξενοδοχεία με συνοπτικές διαδικασίες. Η ΚΥΑ αυτή υπογράφηκε παρά τη διαφωνία όλων των αρμόδιων υπηρεσιακών παραγόντων.

Για ακόμη μια φορά αναδεικνύεται η αδιαφορία και η αναλγησία για το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας σε «αγνώστου» προελεύσεως ομάδες συμφερόντων, το έλλειμμα περιβαλλοντικής πολιτικής στον τόπο μας – έλλειμμα παιδείας στην ουσία, καθώς και η συστηματική καταπάτηση των θετικών παραμέτρων της ευρωπαϊκής και της ελληνικής νομοθεσίας για παρόμοια θέματα.

Πέρα, ωστόσο, από αυτά τα ζητήματα τίθεται επιτακτικά και το ζήτημα της έννοιας της ανάπτυξης και του τρόπου πρόσληψής της από τις κεντρικές και τις τοπικές αρχές. Έχει δημιουργηθεί η ψευδαίσθηση ότι από μόνη της η κατασκευή γηπέδων

γκολφ θα βοηθήσει στην τουριστική βιομηχανία εν γένει. Ο Καζαντζάκης θα σχολίαζε επ' αυτού ότι εστιάζοντας κανείς στη σταγόνα, όταν αυτή είναι μέσα στον ευρύ όγκο του νερού, σίγουρα θα διψάσει. Τι σημαίνει αυτό; Καταρχάς ότι η τουριστική ζήτηση δεν είναι ποτέ σταθερή. Αλήθεια, ποιος ιθύνων νους έχει λάβει υπόψη του τις μεταβολές στο εισόδημα των τουριστών, τις αλλαγές στις προτιμήσεις, τα συμφέροντα των πρακτορείων αναδιανομής του τουριστικού πλήθους, την προβληματική ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών; Υπάρχει η ουτοπική αίσθηση ότι, με τέτοιες «επενδυτικές» κινήσεις, διότι περί αυτού πρόκειται, συμβάλλει κανείς στην εμπέδωση μιας αθλητικής «κουλτούρας» και μάλιστα σε μια περιοχή της Κρήτης με έντονο το πρόβλημα της ανάπτυξης και της ποιότητας της πολιτισμικής ζωής; Ο ντόπιος φυσικά και δεν θα μπει στη διαδικασία να παίξει γκολφ. Θα προσφέρει, ωστόσο, ένα φτηνό, ευκαιριακό και για αυτό άμεσα εκμεταλλεύσιμο εργατικό δυναμικό. Είναι όμως αυτό το πράγμα ανάπτυξη τελικά; Αν έχει τύχει να περάσει κανείς από τον Άγιο Νικόλαο και να μείνει σε ξενοδοχεία της περιοχής, θα διαπιστώσει ότι οι τιμές είναι τεσμένες, ότι προσφέρονται φθηνά πακέτα διακοπών που στηρίζονται στο φθηνό εργατικό κόστος. Αυτή είναι η μία όψη του προβλήματος. Το κεφάλαιο δεν κινείται, δεν δημιουργούνται πολλαπλασιαστικά οικονομικά φαινόμενα στην περιοχή. Η άλλη όψη είναι ότι ένας εργαζόμενος σε μια ξενοδοχειακή μονάδα δεν θα κάνει πια, κατά μέσο όρο, πάνω από 10-15 μεροκάματα το μήνα. Μπορεί να σκεφτεί κανείς την αμοιβή του. Τι χρήματα θα του μείνουν στην τσέπη όταν περιμένει τους καλοκαιρινούς μήνες να αποσβέσει τα σπασμένα του χειμώνα και όταν βέβαια δεν υπάρχουν άλλες δουλειές, ώστε να μην περιμένει από μια

προβληματική τουριστική ροή τα τελευταία χρόνια στην περιοχή, για να ζήσει όπως όπως; Ξαναρωτάμε λοιπόν εάν η εμπειρία αυτή του Αγίου Νικολάου συνιστά ανάπτυξη αλλά και τον ορθό δρόμο προς αυτή. Μάλλον όχι. Το αυτό τείνει όμως να συμβεί εάν δεν παρέμβουμε άμεσα και στον Αττηγανιά, τη στιγμή μάλιστα που λείπουν οι απαραίτητες υποδομές (προβληματικό οδικό δίκτυο, αεροπορικά και ακτοπλοϊκά δρομολόγια).

Από την άλλη τίθεται ένα σημαντικό ζήτημα σε σχέση με την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με εμπεριστατωμένες μελέτες, το γκολφ είναι μια εξαιρετικά υδροβόρος δραστηριότητα. Σε μια περιοχή με χαμηλή βροχόπτωση είναι μαθηματικώς εξασφαλισμένο ότι θα δημιουργηθεί οξύτατο περιβαλλοντικό πρόβλημα. Σύμφωνα με την κίνηση Δημοτών Μακρού Γιαλού, το κλίμα της ευρύτερης παράλιας και ορεινής ζώνης, λόγω της απορρόφησης τεράστιας ποσότητας υδάτων σε καθημερινή βάση για τη συντήρηση και μόνο του γηπέδου, θα γινόταν ξηρότερο και η περιοχή θα έμπαινε σε φάση ερημοποίησης. Με τη σειρά του αυτό θα οδηγούσε σε δραματική πτώση του επιπέδου ζωής των κατοίκων στους ορεινούς οικισμούς του όρους Θρυπτή, θα οδηγούσε σε κρίση τη γεωργική ελαιοκομική τοπική οικονομία και σε ενίσχυση τις τάσεις εγκατάλειψης των ορεινών χωριών και τις τάσεις ετοικισμού της παράλιας ζώνης. Ξαναρωτάμε, λοιπόν, εάν αυτό είναι ανάπτυξη. Βέβαια, ούτε λόγος να γ'νεται για «άγνωστες» λέξεις όπως «αιεφορία», «βιώσιμη ανάπτυξη», «ορθολογική διαχείριση αποθεμάτων νερού» κ.τ.λ.

Στην περίπτωση αυτή, έχουν αναλογιστεί οι τοπικοί άρχοντες τις συνέπειες για την τοπική παραγωγική δομή; Πώς είναι δυνατόν να μη γίνονται μελέτες για τέτοιου είδους ζητήματα, τη στιγμή μάλιστα που το νερό είναι δημόσιο αγαθό; Διότι, απορροφώντας, μια και

μόνη δραστηριότητα, τα αποθέματα του υδάτινου ορίζοντα, θα υποβαθμίζεται ο αναπαραγωγικός ορίζοντας της τοπικής κοινωνίας αλλά και κάθε άλλη δραστηριότητα και προοπτική μελλοντικής ανάπτυξης, καθόσον υποθηκεύεται το τοπικό φυσικό κάλλος στο όνομα μιας επιτόλαιας δράσης σε κόστος ευκαιρίας.

Ταυτόχρονα, θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί με ποιο τρόπο αναδεικνύεται η πολιτιστική κληρονομιά, η παράδοση και η ιδιοσυγκρασία της περιοχής. Όσο το συγκρότημα των νεοτουριστικών στους πρόποδες του οροπεδίου του Λασιθίου έχει σχέση με την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, άλλο τόσο το να βάζει κανείς τα μπαλάκια σε σκανδαλώδεις τρύπες ισοπεδώνει την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του τόπου μας συνολικά. Στην καλύτερη των περιπτώσεων και των επιπτώσεων, ο ντόπιος θα μπορεί να φτιάξει ένα μαγαζάκι δίπλα σε αυτές τις βιομηχανοποιημένες δραστηριότητες για να πουλάει τσιγάρα, εμφιαλωμένο νερό και κιτς ενθυμήματα σε τουρίστες που λίγα θα έχουν αποκομίσει από την ασύγκριτη μοναδικότητα και ομορφιά του κρητικού φυσικού και πολιτισμικού τοπίου.

Ας μην πάμε πολύ μακριά, η πείρα υπάρχει ήδη. Τη βλέπει και θλίβεται κανείς όταν ο βόρειος άξονας του νησιού έχει γεμίσει από άδεια ξενοδοχεία, όταν ο αιγιαλός έχει καλυφθεί από αυθαίρετα κτίσματα, όταν διαπιστώνει την άναρχη υπανάπτυξη, όταν οι τουρίστες που έρχονται είναι πανθομολογούμενο ότι όχι μόνο δεν «αφήνουν χρήμα», αλλά μονάχα την προβληματική τους εκτόνωση στο ποτό και την έφεσή τους στη χωματερή της ηχορύπανσης. Είναι ανάπτυξη αυτό το πράγμα και ποιους βολεύει τελικά; Μήπως τις λαϊκιστικές προθέσεις των τοπικών δημοκόπων βουλευτών και αρχόντων και των δύο κομμάτων; Μήπως τα

πορτοφόλια λίγων επιτήδειων «επενδυτών» που πλαγιοκοπούν για την άρση των κεκτημένων του ντόπιου πληθυσμού και υπονομεύουν το μέλλον του (να θυμίσουμε την υπόθεση Πάχτα, την υπόθεση των λουτρών του Καϊάφα στην Πελοπόννησο); Το ζήτημα είναι βαθύτατα πολιτικό και τον ίδιο

χαρακτήρα έχουν και οι ευθύνες. Επειδή, ωστόσο, οι πολιτικοί δεν διακρίνονται για την μπάσα και τη συνέπειά τους, οι τοπικές κοινωνίες χρειάζεται, για άλλη μια φορά, να πάρουν την ευθύνη στα δικά τους, σίγουρα χέρια.